

Rialtas na hÉireann
Government of Ireland

An Straitéis Náisiúnta ar Oideachas don Fhorbairt Inbhuanaithe in Éirinn 2030

Páipéar Comhairliúcháin

Réamhrá

Foirbríodh an páipéar seo don chomhairliúchán poiblí tríd an Roinn Oideachais agus tríd an Roinn Breisoideachais agus Ardoideachais, Taighde Nuálaíochta agus Eolaíochta, i gcomhar le comhaltaí de chuid an Ghrúpa Chomhairligh maidir leis an Oideachas don Fhorbairt Inbhuanaithe Nuachtlitir (OFI), a bunaíodh chun meastóireacht a dhéanamh ar agus chun tacú le cur i bhfeidhm na chéad Straitéise Náisiúnta don OFI go 2020. Tá trí phríomh-aidhm ag an bpáipéar:

- na rannpháirtithe a chur ar an eolas faoi na gníomhartha is mó atá curtha i gcrích ag an Straitéis OFI 2014 – 2020.
- forbhreathnú a sholáthar maidir leis an gcomhthéacs idirnáisiúnta i gcomhar an OFI agus lena ionchur a d'fhéadfadh a bheith aige maidir le baint amach spriocanna áitheanta don OFI go 2030¹.
- chun cur le forbairt Straitéise Náisiúnta don OFI go 2030, a bheidh faoi stiúir na Roinne Oideachais, agus na Roinne Breisoideachais agus Ardoideachais, Taighde Nuálaíochta agus Eolaíochta.

Tá cúig aonad leagtha amach sa pháipéar mar seo a leanas:

1. Cad is an tOideachas um Fhorbairt Inbhuanaithe ann?
2. Conas a nasctar OFI agus Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe de chuid na Náisiún Aontaithe?
3. Gnóthachtálacha go dtí seo...
4. Cad é a chruthóidh creatlach na straitéise OFI nua d'Éirinn go 2030?
5. Cad iad príomhréimsí tosaíochta don OFI in Éirinn go 2030?

Críochnaítear leis an eolas a sholáthar duit, mar phríomhpháirtí leasmhar, eolas a theastóidh uait más mian leat aighneacht a sheoladh.

Áirítear sé Aguisín liostaithe A – F. Iontu seo cuirtear ar fáil eolas breise faoin gcúlra a d'fhéadfadh a bheith ina chabhair duit chun an páipéar féin a thuiscint agus chun a bheith rannpháirteach sa phróiseas comhairliúcháin:

- A. Príomhghnóthachtálacha a aithníodh in Athbhreithniú Eatramhach na straitéise reatha
- B. Príomhréimsí Tosaíochta agus Gníomhaíochtaí Molta
- C. Na 17 Sprioc Forbartha Inbhuanaithe de chuid na NA
- D. Sprioc Forbartha Inbhuanaithe 4 - Oideachas ar Ardchaighdeán - agus a Spriocanna
- E. Cláir trína dtugtar tacaíocht don straitéis OFI a sholáthar

¹ EOECA, 'oideachas um forbairt inbhuanaithe: A Roadmap' (Paris: EOECA, 2020).

1. Cad is an tOideachas um Fhorbairt Inbhuanaithe ann?

Is éard Forbairt Inbhuanaithe é ná forbairt a fhreastalaíonn ar riachtanais an lae inniu gan cur isteach ar chumas na nglún atá le teacht freastal ar a riachtanais féin².

- Our Common Future/The Brundtland Report (1987)

Baineann an forbairt inbhuanaithe leis an gcaidreamh idirspiléach idir an duine agus an domhan, agus bunaítear le coincheap an chothromais idirghlúine í.

Oideachas um Fhorbairt Inbhuanaithe (OFI). is ea lena gcumhachtaítear daoine chun a ndóigh a smaointíonn siad a athrú agus chun a ndóigh a n-oibríonn siad i dtreo na todhchaí inbhuanaithe a athrú³. Mar phróiseas foghlama fad saoil, cuireann sé ar chumas daoine tuiscint a fháil ar an domhan atá thart timpeall orthu agus ar na hidirspiléachais atá eadrainn féin, an tsochaí fhorleathan agus an dúlra agus an timpeallacht ar thóg daoine í ar bhonn áitiúil agus ar fud an domhain.

Bunaítear OFI i bprionsabail an cheartais shóisialta, an chomhthromais agus meas a bheith ar chearta daonna, agus tá sé mar sprioc aige borradh a chur faoi shaoránaigh atá rannpháirteach agus gníomhach, de ghach aoisghrúpa, atá tiomanta gníomh a dhéanamh i dtreo na todhchaí inbhuanaithe. Trí bheith ag foghlaim as a chéile agus tríd an gcomhoibriú aonair agus i dteannta a chéile, is féidir réiteach a aithint agus a chur i bhfeidhm maidir le príomhdhúshláin dhomhanda na 21^ú céad, mar atá an t-athrú aeráide, an bhochtaineacht, an t-éagothromas, an t-ídiú inbhuanaithe agus an fholláine.

Á bhuí don OFI, cuirtear ar chumas an fhoghlaimeora cinneadh feasach agus beart freagrach a ghlacadh ar son iomláine an imshaoil, na hinmharthanachta geilleagraí agus na sochaí córa, don ghlúin seo agus do na glúnta atá le teacht, agus meas a thabhairt ar an éagsúlacht chultúrtha. Baineann sé le foghlaim fad saoil agus is dlúthchuid den oideachas ar ardchaighdeán é. Oideachas claochlaithe iomláine is ea an OFI, lena dtugtar aghaidh ar ábhair agus ar thorthaí na foghlama in aon dul leis an oideolaíocht agus le timpeallacht na foghlama. Claochlú na sochaí é bua a rúin⁴.

Is príomhchumasóir i dtreo réalú na Saonrántachta Domhanda é an OFI. Cuireann an tOideachas Saoránachta Domhanda (OSD) ar chumas foghlaimeoirí de gach aoisghrúpa an tuiscint nach ceisteanna áitiúla amháin ach ceisteanna domhanda iad cearta an duine,

² Na Náisiúin Aontaithe, 'Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future' (Oxford University Press, 1987)

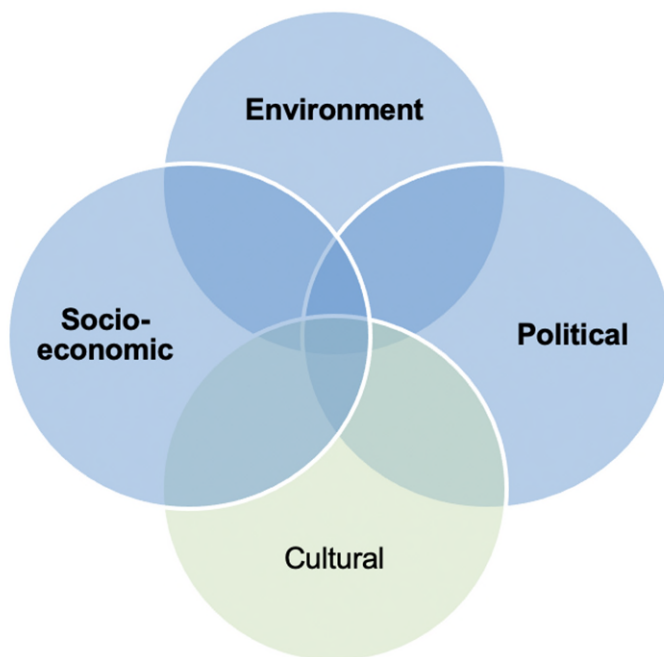
³<https://en.unesco.org/themes/education-sustainable-development>

⁴ <https://en.unesco.org/themes/education-sustainable-development/what-is-esd> [Rinneadh rochtain ar 4 Feabhra 2021]

an sárú, an éagothroime agus an bhochtaineacht, agus ligeann sé dóibh bheith mar thacadóirí gníomhacha ar son sochaí níos síochána, toilteanach, caoinfhulangach, slán agus inbhuanaithe. Tá ríthábhacht ag baint leis an OFI ar mhaithe le Spriocanna na Forbartha Inbhuanaithe de chuid na NA a bhaint amach.

Is mar chumarpoinnte agus mar bhunchloch a tharlaíonn an OFI, mar a léirítear i bhFigiúr A agus a mhionsonraítear thíos:

Figiúr A: Cumarpoinnte OFI

Is iondúil go meastar go mbíonn trí chrann taca ag an OFI atá nasctha: Cúrsaí comhshaoil; Socheacnamaíoch and Eolaíocht Pholaitiúil. De réir a chéile, áfach, táthar ag tabhairt aitheantais don ríthábhacht a bhaineann le ról an chultúir i gcur chun cinn agus i ndul chun tosaigh na forbartha inbhuanaithe maidir le tacú leis an aistriú i dtreo na todhchaí inbhuanaithe. Mar gheall ar an gcúis sin, d'áiríomar an cultúr mar cheathrú crann taca a d'fhéadfadh a mheas i dtaobh an OFI i gcomhthéacs an phróisis chomhairliúcháin seo.

Is tríd an gcultúr a mhúnlaítear iomprócht na ndaoine, lena n-áirítear an dóigh a smaoinímid agus a ngníomhaímid. Ar mhaithe lenár n-institiúidí oideachais agus, muise, an tsochaí ar fad a chlaohlú, beidh gá le dúshlán a thabhairt do ghnáthaimh chultúrtha, ionas go ndéanfar cultúr nua na hinbhuanaitheachta a leabú ar fud na sochaí. Tá géarghá go

nglacann gach duine páirt sa chomhrá agus san aistear seo. Is eochair lena chinntiú go mbeidh cumarsáid oscailte agus éifeachtach trína dtacaítear leis an gcultúr daonlathach ionchuimsitheach í forbairt na hoscailteachta agus an mheasa ar dhaoine ó chultúir eile agus tuiscint ar an éagsúlacht. Cuideofar linn agus muid ag tabhairt aghaidh ar na dúshláin chasta dhomhanda atá romhainn trí chumas criticiúil na bhfoghlaimoirí a chothú chun ceisteanna a chur, chun dul i ngleic leis an gcomhrá agus chun dúshlán a chur faoin mífhaisnéis go diongbháilte.

Trí rannpháirtíocht na n-institiúidí oidhreacht, ealaíon agus cultúrtha tugtar an deis le físeanna eile den todhchaí a fhiosrú. Déantar plé i Sprioc 4.7 den SFI ar an tuiscint ar an éagsúlacht chultúrtha agus ar an dóigh a gcuireann an cultúr sin leis an bhforbairt inbhuanaithe maidir leis an eolas agus na scileanna atá riachtanach chun an fhorbairt inbhuanaithe a chur chun cinn.

- Is bunchuid den OFI é oideachas an chomhshaoil agus na bithéagsúlachta; riachtanas iad na héiceachórais fholláine agus an caomhantas ar mhaithe le sábháilteacht agus inbhuanaitheacht leanúnach an chine dhaonna, agus bíonn tionchar aige ar gach gné de shaol an duine (athrú aeráide; laghdú baoil anachain; cosaint chomhshaoil; bainistiú acmhainní nádúrtha; meathlú uirbeach; slándáil uisce).
- **Socheacnamaíoch** (fás eacnamaíoch; bochtaineacht; praghsanna bia; dúshaothrú leanaí; eisiámh sóisialta; ceartas; slándáil fiachais; cearta an duine; an tsláinte; cothromas inscne; éagsúlacht chultúrtha; patrúin tháirgeachta agus chaithimh; freagracht chorporáideach; obair chuibhiúil chóir; fás daonra; imirce).
- **Polaitiúil** (saoránacht; síochán; cearta an duine; daonlathas; rialachas; comhoibriú idirnáisiúnta agus iltaobhachas).

2. Conas a nasctar an OFI agus Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe (SFlanna)?

In 2015, d'fhoilsigh na NA na 17 Sprioc Forbartha Inbhuanaithe (SFI), ar a nglaothar Spriocanna Domhanda um Fhorbairt Inbhuanaithe freisin, a dearadh mar “threoirphlean chun todhchaí níos fearr agus níos inbhuanaithe a fhíorú do chách”.⁵ **See Aguisín C.**

Cé go n-aithnítear an t-oideachas mar chumasóir ar mhaithe leis na 17 gCuspóir Domhanda go léir a ghnóthachtáil, is Cuspóir ann féin é chomh maith. SFI 4 - An tOideachas ar Ardchaighdeán - “Oideachas cuimsitheach agus cothrom ar ardchaighdeán a chinntiú agus deiseanna foghlama fad saoil a chur chun cinn do chách”.⁶ Tá roinnt cuspóirí luaite leis, agus díritear ar an OFI i gCuspóir 4.7, ina ndeirtear:

“faoin mbliain 2030 cinnteofar go mbeidh an t-eolas agus na scileanna ag na foghlaimeoirí ar gá leis an bhforbairt inbhuanaithe a chur chun cinn, lena n-áirítear tríd an oideachas um fhorbairt inbhuanaithe agus trí stíleanna maireachtála, cearta daonna, an comhionannas inscne, cur chun cinn chultúr na síochána agus an neamhfhóireigin, an tsaothránacht dhomhanda agus tuiscint ar an éagsúlacht chultúrtha agus ar ionchur an chultúir don fhorbairt inbhuanaithe”.

In Éirinn, is é an Plean Náisiúnta um Chur Chun Feidhme na Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe 2018 - 2020 a tugann tacaíocht do na 17 SFI, atá á uasdátú faoi láthair. Cuimsítear é seo le Plean an Rialtais ar fad in éineacht le gealltanais an Rialtais ar fad. Tá cur i bhfeidhm an phlean á stiúradh ag an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide, a dhéanann cathaoirleacht ar mheitheal idir-rannach ar baill iad an Roinn Oideachais agus an Roinn Breisoideachais agus Ardoideachais, Taighe Nuálaíochta agus Eolaíochta. D’imir an tsochaí shibhialta, eagraíochtaí neamhrialtasacha agus daoine aonair ról tábhachtach i gcur chun tosaigh na Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe (SFI).

Chuir Éire an chéad Athbhreithniú Náisiúnta Deonach dá cuid maidir le cur i bhfeidhm Clár 2030 faoi bhráid Fhóram Polaitiúil Ardleibhéil na Náisiún Aontaithe don Fhorbairt Inbhuanaithe i Meitheamh 2018:

https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19382Ireland_Voluntary_National_Review_2018.pdf, atá tiomnaithe chun tuarascálacha breise a sholáthar do na NA gach ceithre bliana, agus an chéad Athbhreithniú Náisiúnta Roghnach (ANR) eile le bheith curtha i láthair in 2022.

⁵<https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/> [rinneadh rochtain ar an 8 Eanáir, 2020]

⁶ <https://sdgs.un.org/goals/goal4> [rinneadh rochtain ar an 4 Eanáir, 2021]

Figióir B thíos, ina leagtar amach na spriocanna in SDG4: Oideachas ar Ardchaighdeán

Creidiúint íomhá: EOECA: Bangkok, 2018.

Leis an gcéad Straitéis Náisiúnta de chuid na hÉireann maidir leis an OFI 2014-2020⁷, cuireadh cur chuige comhtháite chun cinn i dtaca leis an bhForbairt Inbhuanaithe agus leis an tSaorántacht Dhomhanda i leith na bhfoghlaimoirí go léir i dtimpeallachtaí foghlama foirmiúla, neamhfhoirmiúil agus neamhfhoirmeálta⁸.

Bhí sé mar chuspóir ag Straitéis an OFI 2014 - 2020 "a chinntiú go dtugann an tOideachas cúnamh don fhorbairt inbhuanaithe tríd an saineolas ('céard') cuí, na meoin agus na scileanna cuí ('conas') agus na luachanna cuí ('cén fáth') a thabhairt d'fhoghlaimoirí, a spreagfadh iad ar feadh a saoil chun a bheith ina saoránaigh eolacha ghníomhacha a dhéanann gníomh i leith todhchaí níos inbhuanaithe."

⁷ An Roinn Oideachais agus Scileanna, 'Oideachas don Inbhuanaitheacht: An Straitéis Náisiúnta Éireannach don Oideachas don Fhorbairt Inbhuanaithe, 2014-2020', (Baile Átha Cliath, An Roinn Oideachais agus Scileanna, 2014).

⁸ Chun críocha an pháipéir seo, sainmhínítear iad mar a leanas: Nasctar an t-oideachas foirmiúil le scoileanna agus institiúidí oiliúna; nasctar an t-oideachas seachfoirmiúil le grúpaí pobail agus eagraíochtaí eile; agus nasctar an t-oideachas neamhfhoirmiúil le gach rud eile m.sh. idirghníomhaíochtaí le cairde, teaghlach agus comhghleacaithe.

In 2018, d'fhoilsigh an Roinn Oideachais athbhreithniú eatramhach ar an straitéis OFI, agus Plean Gníomhaíochta le haghaidh C4 2018 - C4 2020 atá ar fáil ar láithreán gréasáin na Roinne: <https://www.gov.ie/en/publication/02952d-national-strategy-on-education-for-sustainable-development-in-ireland/>

Is é ár gcúram anois ná straitéis leantach a fhorbairt don OFI in Éirinn ó 2021 - 2030.

3. Gnóthachtálacha go dtí seo...

San [Athbhreithniú Eatramhach ar an Straitéis Náisiúnta maidir le hOideachas um Fhorbairt Inbhuanaithe 2018](#), léiríodh go ndearnadh obair dhearfach chinntitheach i gcás mhórchuid na 48 moladh. Anuas air sin, cuireadh béim san Athbhreithniú gur cruthaíodh gur cáipéis áisiúil í an straitéis 2014-20 do sciar maith d'éagraíochtaí i gcur chun cinn an aistir i dtreo na forbartha inbhuanaithe.

Áirítear thíos príomhghnóthachtálacha a aithníodh san athbhreithniú. Tá mionsonraí na réimsí leagtha amach in **Aguisín A**.

- **An Curaclam** Imeascadh an OFI i bhforbairtí uile an characlaim nua ón gComhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta (CNCM).
- **Áiseanna** Forbraíodh roinnt mhaith acmhainní oideolaíochta atá anois le fáil ar líne.
- **Bailiú Sonraí** Rinneadh sonraí ó fhoinsí atá ann cheana a bhailiú agus a mheas, mar aon le croílár nua sonraí a chruthú.
- **Teacher Úsáid:** Cuirtear Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe (SFI) agus an tOideachas um Fhorbairt Inbhuanaithe (OFI) chun cinn i gcláir Oiliúint Tosaigh Múinteoirí (OTM) agus Forbairt Ghairmiúil Leanúnach (FGL).
- **Further and Ardoideachas:** Tá líon mór cúrsaí ardoideachais, ina gcomhtháthaítear an fhorbairt inbhuanaithe, ar fáil anois ar leibhéal fochéime agus iarchéime. Mar gheall ar ghlaonna cistithe taighde ina ndírítear ar na SFlanna agus ar an inbhuanaitheacht, tá méadú tar éis teacht ar dheiseanna taighde agus taighdeoirí a bhfuil saineolas acu sna réimsí sin.
- **Ag Foghlaim le Chéile Infrastruchtúr:** Is bunghné bonneagair scoile iad an dearadh inbhuanaithe, an éifeachtúlacht fuinnimh agus an t-aisfheistiú.

4. Cad é a chruthóidh creat na straitéise OFI nua d'Éirinn go 2030?

Déanann an phaindéim reatha COVID-19 aird a dhíriú ar an tábhacht chriticiúil a bhaineann le OFI de réir mar a phléann gach duine againn, óg agus aosta, le

cúrsaí an tsaoil seo atá ag éirí níos casta agus níos idirspheáiche i rith an ama. Táthar ag cur iallach ar réimse domhanda an oideachais go ndéantar timpeallachtaí oideachasúla agus foghlama a ath-shamhlú mar aon le léiriú ar an éagothroime atá ann laistigh den mhórphobal foghlama. Tá an fhoghlaim chianta agus dhigiteach ar thús cadhnaíochta agus d'fhéadfaí cuid de na scoilteanna idirghlúine agus laistigh de na glúnta a phlé agus a réiteach. Is féidir leis an OFI cuidiú le linn na paidéime agus ina diaidh trí chur leis an mianach agus trínár saol a aistriú i dtreo domhain níos inbhuanaithe, mar aon le tuiscint agus cur i bhfeidhm an oideachais a chur chun cinn mar fhoghlaim fad saoil don tsochaí ar fad.

Is iad an Roinn Oideachais agus an Roinn Breisoideachais agus Ardoideachais, Taighde, Nuálaíochta agus Eolaíochta atá freagrach as cuspóirí a bhaint amach laistigh dá sainchúraimí mar a leagtar amach iad de réir na NA faoi SFI 4 - Oideachas ar Ardchaighdeán, agus mar sainmhíníodh sa Phlean Náisiúnta Maidir le Cur chun Feidhme SFI. Tacaíonn réimse straitéisí idir-rannacha lena gcur chun feidhme. **See Aguisín D.**

Rithfidh an Straitéis Náisiúnta reatha go dtí deireadh 2020. Sainaitníonn an t-athbhreithniú eatramhach na príomh-ghnóthachtálacha ó 2014. Anois is gá dúinn straitéis nua go 2030 a fhorbairt lena chinntiú go leanaimid leis an obair seo agus ionas gur féidir breis tomhas an fhoráis a shainaithint, mar shampla sna réimse seo a leanas: tógáil inniúlachta na n-oideachasóirí, díriú níos mó ar an óige; rannpháirtíocht na bpobal agus na ngníomhaithe áitiúla eile; an t-oideachas neamhfhoirmiúil agus neamhfhoirmeálta ar chóir dúinn a ghlacadh lena chinntiú go bhfioreofar an phríomhspríoc, cuspóir 4.7 roimh 2030.

Ó fhoilsiú na straitéise OFI 2014 - 2020, tá réimse straitéisí eile náisiúnta agus idirnáisiúnta tar éis a bhfoilsithe, agus beidh tábhacht ag baint le hailíniú polasaí agus le soiléiriú polasaí i bhforbairt Straitéise Náisiúnta maidir leis an OFI. Ina measc siúd tá an méid seo a leanas, rud a chuirfidh le forbairt na straitéise nua agus le haithint na ngníomhartha riachtanacha a theastaíonn:

- [EOECNA, 'oideachas um fhorbairt inbhuanaithe: A Roadmap \(ESDfor2030\) \(2020\)](#)
- Comhairle na hEorpa - [The Reference Framework of Competences for Democratic Culture](#) (2018)
- An Roinn Leanaí, Comhionannais, Míchumais, Lánpháirtíochta agus Óige - [Torthaí Níos Fearr, Todhchaí Níos Gile: Creatlach an Pholasaí Náisiúnta do Leanaí & do Dhaoine Óga 2014 – 2020.](#)
- An Roinn Gnóthaí Eachtracha – [Straitéis Chúnamh Éireann um Oideachas Forbartha 2017-2023](#)
- An Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsaíde - [Plean Náisiúnta Maidir le Cur chun Feidhme SFI 2018 – 2020.](#)
- An Roinn Imshaoil, Aeráide agus Cumarsaíde (2019) -

- [Oireachtas An Comhchoiste um Ghníomhaithe ar son na hAeráide](#) (2019)
- An Roinn Breisoideachais agus Ardoideachais, Taighde, Nuálaíochta agus Eolaíochta: Straitéis na hÉireann i gcomhair Taighde, Forbartha, Eolaíochta agus Teicneolaíochta (straitéis a tháinig i gcomharba ar Nuálaíocht 2020) (arna forbairt in 2021).

Rinneadh tionscnaimh eile fosta mar a bhí an páipéar seasaimh:

[ENVISION 4.7 – Plean oibre chun tacú le sprioc 4.7 SFI](#) (2019)

I dteannta leis an aischothú a fhaightear ón bpróiseas comhairliúcháin, is iad seo a leanas na príomhuirlisí beartais/straitéise le go gcuirfear le fobairt Straitéise OFI go 2030 d'Éirinn agus le go ndéanfar í a chur i gcomhthéacs, Plean Gníomhaíochta Aeráide de chuid an Rialtais, Plean Náisiúnata maidir le Cur i bhFeidhm na Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe (SFI), Creat EOECA maidir le OFI go 2030, an Clár Rialtais, agus Ráitis Straitéise agus Pleananna Gníomhaíochta araon de chuid na Roinne Oideachais agus na Roinne Breisoideachais agus Ardoideachais, Taighde, Nuálaíochta agus Eolaíochta

5. Cad iad príomhréimsí tosaíochta na hÉireann san OFI go 2030?

Tar éis comhairliúchán idirnáisiúnta, dhréachtaigh EOECA, príomhghníomhaireacht na Náisiún Aontaithe don OFI, plan oibre don OFI go 2030⁹; creatlach domhanda leis an OFI a chur i bhfeidhm go 2030. Dar le EOECA nach mór an OFI a chomhtháthú i bpolasaithe domhanda, réigiúnacha agus náisiúnta a bhaineann leis an oideachas agus leis an bhforbairt inbhuanaithe le gur féidir leis na polasaithe sin timpeallacht chumasaithe a chruthú d'oideolaíocht a thacaíonn le cumasú an duine aonair, agus le scileanna a sholáthar le haghaidh na rannpháirtíochta sochpholaitiúla. Ba cheart iarrachtaí comhordaithe a dhéanamh lena chur ar chumas an OFI sineirgí a aimsiú le clár oibre ábhartha náisiúnta agus idirnáisiúnta eile, agus le polasaithe maidir leis an oideachas agus leis an bhforbairt inbhuanaithe.

Ba chóir creatlach EOECA a mheas agus a chur in oiriúint do comhthéacs na hÉireann. Leagtar amach thíos na réimsí Gníomhaíochta a sainathnódh sa chreat a d'fhéadfaí iad a mheas mar réimsí tosaíochta maidir le fócas don chéad straitéis eile. B'fhéidir go dtabharfaidís le fios áit a dtiocfadh le hÉirinn díriú ar a tosaíochtaí don OFI go 2030.

⁹EOECA, 'Education for Sustainability: A Roadmap' (Paris: EOECA, 2020).

- Beartas
- Oideachas agus oiliúint
- Oideachasóirí
- Óige
- Pobail

Seo iad a leanas na réimsí tosaíochta molta, agus déantar iad a shainmhíniú i dtaca le moltaí gníomhaíochtaí in **Aguisín B**. Ba chóir go mbeidís mar chuidiú duit agus tú ag meas ar cheart iad a aithint mar phríomhréimsí tosaíochta don OFI in Éirinn go 2030 agus/nó ar cheart é seo a leathnú amach le breis réimsí fócais a áireamh.

Polasaí: Polasaí a Chur Chun Cinn/Comhleanúnachas Polasaí

Mar a tugadh le fios cheana féin, tá réimse straitéisí rialtasacha ann atá idirghaolmhar agus a atreisiúnn a chéile; tá tábhacht ag baint leis an ailíniú agus leis an gcomhleanúnachas de réir mar a forbraítear an chéad straitéis náisiúnta eile, lena chinntiú go mbeidh an chomhlántacht ann agus chun dúbláil gníomhartha a sheachaint. HBa chóir machnamh a dhéanamh ar an struchtúr/na struchtúir lena dtacaítear leis an dá Roinn mar chuid de mhonatóireacht a dhéanamh ar chur i bhfeidhm na chéad straitéise eile, agus chun tacú leis an tsoiléire, chun an fhreagracht a chinntiú i dtaobh soláthair gníomhartha, agus deiseanna a éascú ina gcomhroinntear an t-eolas agus an fhoghlaim laistigh d'earnálacha agus tharstu.

Tá deis sa chéad straitéis eile chun inniúlachtaí taighde na hearnála Ardoideachais ach go háirithe a ghíaráil, chun cur le beartais i réimse an oideachais um fhorbairt inbhuanaithe, mar aon le teagasc agus foghlaim na OFI ar an uile leibhéal.

Ba chóir machnamh a dhéanamh ar an gcéad straitéis eile le pleanáil beartais agus ailíniú a chinntiú maidir leis na nithe seo a leanas: Modhanna intitiúid iomlán (lena n-áirítear an bonneagar); Polasaithe laistigh de thimpeallacht fhoirmiúil na scoile; Polasaithe lasmuigh den earnáil oideachais fhoirmiúil. Ar a bharr seo, ba cheart smaoineamh ar chritéir dhearbhaithe cháilíochta a fhorbairt don OFI.

Oideachas agus Oiliúint: Claochlú na dTimpeallachtaí Foghlama

De réir na straitéise reatha maidir le OFI, rinneadh dul chun cinn suntasach i dtaca le prionsabail na hinbhuanaitheachta a chomhtháthú i neart réimsí an churaclaim ar leibhéil na luathóige, na bunscolaíochta agus na hiar-bhunscolaíochta, lena n-áirítear sna próisis mheasúnaithe. Ar leibhéal an bhreisoideachais agus an ardoideachais, tá neart cúrsaí speisialaithe tar éis teacht isteach ina ndírítear ar an inbhuanaitheacht agus ar ghnéithe

eile na SFlanna, ach anois tá iarrachtaí breise de dhíobháil lena chinntiú go nochtfar an t-oideachas um fhorbairt inbhuanaithe do na foghlaimeoirí go léir ar a gcúrsaí.

Díol machnaimh laistigh den chéad straitéise eile is ea leanúint leis an gcur chuige institiúid iomlán maidir leis an OFI agus é sin a leathnú amach níos faide ná pobail dlúthfhoghlaimeoirí, chun dul i ngleic leis an mórfhobal agus le gníomhaithe áitiúla. Ní mór polasaithe agus beartais straitéiseacha a bheith ann chun idirghníomhaíocht agus comhoibriú na suíomhanna oideachais foirmiúla agus neamhfhoirmiúla a threisiú.

Is fiú aird bhreise a thabhairt ar agus díriú ar an tábhacht a bhaineann leis an gcomhoibriú idir na hinstiúidí foghlama le ceannairí áitiúla atá pobalbhunaithe, le teaghlaigh, mar aon le gníomhaithe neamhrialtais agus le gníomhaithe ón earnáil phíobháideach atá ag obair ar son na hinbhuanaitheachta d'fhonn dul i ngleic leis an bpobal áitiúil mar shuíomh luachmhar don fhoghlaim idirdhisciplíneach, don fhoghlaim tionscadalbhunaithe agus don ghníomhaíocht ar son na hinbhuanaitheachta.

Oideachasóirí: Forbairt cumais d'oideachasóirí agus d'oiliúnóirí

Rinne soláthróirí oideachais agus seirbhísí tacaíochta gairmiúla na prionsabail inbhuanaitheachta a chomhtháthú san oideachas múinteoirí feadh an chontanaim. Tá deiseanna ann chun na naisc maidir leis an bhforbairt inbhuanaithe a dhéanamh níos soiléire san fhorbairt ghairmiúil agus sa chleachtas, lena chinntiú go mbíonn feasacht, eolas agus inniúlachtaí foghlaimeoirí mar thoradh air. Tá cur chuige níos díri de dhíth ar thógáil na hinniúlachta le haghaidh na n-oideachasóirí sna hearnálacha foirmiúla, neamhfhoirmiúla agus neamhfhoirmeálta.

Ní mór an tuiscint ar an gcaoi a dtarlaíonn gníomhartha bunathraitheacha a léiriú sna cláir um fhorbairt cumais d'oideachasóirí foirmiúla agus neamhfhoirmiúla araon, le go mbeidh siad ar an eolas go hiomlán faoi láidreachtaí agus laigí na gcur chuige oideolaíocha éagsúla a ghlacann siad agus a úsáideann siad. Ní mór d'oideachasóirí a bheith ina n-éascaitheoirí foghlama a threoraíonn na foghlaimeoirí tríd an mbunathrú, chomh maith lena saineolas féin a roinnt go paiteanta.

Dá bhrí sin, ní foláir deiseanna na n-oideachasóirí chun a n-inniúlachtaí a mhéadú a shainaithint agus a chruthú, agus an cuspóir a bheadh ann inniúlachtaí forleathana na n-oideachasóirí agus na n-oiliúnaithe a mhéadú chun cláir OFI a shólathar agus a leabú ar bhonn níos éifeachtaí.

Ba chóir machnamh breise a dhéanamh maidir leis an gcaoi a bhféadfaidh oiliúnaithe na bhfoghlaimeoirí deiseanna a chur ar fáil go córasach le haghaidh na foghlama piara-le-piara, áit ar féidir le hoideachasóirí ceannródaíocha a gcuid eolais a chomhroinnt agus iad ag léiriú conas is féidir OFI a chomhtháthú leis na cleachtais teagaisc laethúil céim ar chéim, agus conas is féidir le hoideachasóirí féin leas a bhaint as an oideolaíocht

nuálaíoch chun na foghlaimeoirí a chumhachtú le bheith ina ngníomaithe ar son an athraithe.

Ba cheart smaoineamh faoi conas is féidir dul i ngleic leis na daoine aonair sin a bhfuil freagracht acu maidir leis an inbhuanaitheacht laistigh dá n-eagraíochtaí oibre, lena n-áirítear eagraíochtaí príobháideacha.

Óige: Daoine óga a chumasú agus a spreagadh

Maidir leis an bhforbairt inbhuanaithe agus na próisis ábhartha, is barrthábhachtach an rud é rannpháirtíocht daoine óga agus cruthú gníomhach spásanna faoina choinne seo. Ní mór daoine óga a aithint mar phríomhghníomhaithe chun aghaidh a thabhairt ar dhúshlán na hinbhuanaitheachta agus iad a spreagadh chun páirt a ghlacadh i bpróisis lárnacha chinnteoireachta a bhaineann leis an bhforbairt inbhuanaithe. Tá aigne chruthaitheach nuálaíoch ag daoine óga, agus ba chóir go gcabhródh gníomhaíochtaí a chruthaítear dóibh i bhforbairt na saintréithe sin. Ba cheart go mbeadh príomhbhéim maidir leis an oideachas atá dírithe ar dhaoine óga ar iad a chumhachtú chun gníomhú taobh amuigh den fhoghlaím agus neamhspleách ar a bpríomhscileanna. Ní mór monatóireacht ghéar a dhéanamh ar threochtaí i measc na ndaoine óga maidir lena bpatrúin iompraíochta agus a luachanna leis an mbealach is fearr a aithint chun leas a bhaint as a gcuid buanna.

Pobail: Borradh a chur faoi réitigh inbhuanaithe ag leibhéal áitiúil, agus an pobal i gcoitinne a tharraingt isteach

Ní mór dúinn spiorad an phobail a úsáid chun ár spriocanna a bhaint amach. Tá deis ann chun modhanna beartais a fhorbairt chun an fhoghlaím áitbhunaithe agus tionscadalbhunaithe a spreagadh maidir le ceisteanna inbhuanaitheachta sa phobal. Agus na céimeanna tosaigh a glacadh go dtí seo á bhforbairt, ba cheart freisin amharc ar an tuiscint atá sa phobal a chothú agus a fhorbairt óir is sa phobal is mó is dóichí a tharlóidh gníomhartha athraitheacha agus claochlú - agus as sin a thioctaidh an t-athrú féin. Ó tharla go bhfuil dlúthphobail dhaonra an domhain ina gcónaí i gceantair uirbeacha, is straitéis thar a bheith fóna í rialtais áitiúla a chumasú sna ceantair seo, gan neamhaird a thabhairt ar ghéar-riachtanais na bpobal tuaithe. Maidir leis sin, moltar tríd an OFI le haghaidh 2030 de chuid EOECA go gcuirfí i bhfeidhm é ní amháin mar cheann de na réimsí gníomhaíochta tosaíochta ach freisin, agus níos tábhachtaí fós, mar réimse gníomhaíochta tosaíochta eile ar cheart í a ailíniú agus a nascadh go dlúth le cur i bhfeidhm gach réimse eile, go háirithe iad siúd a bhaineann leis an óige.

Conas is féidir liom cur le forbairt Straitéis OFI na hÉireann go 2030?

Ar mhaithe le huaillmhianta a bhaineann leis an inbhuanaitheacht a fhíorú agus chun tabhairt faoi cheisteanna i dtaca leis an athrú aeráide agus leis an gcóir sóisialta ní mór rannpháirtíocht gach coda den tsochaí, lena n-áirítear an rialtas, an earnáil phoiblí, an fhiontraíocht, an tsochaí shibhialta, eagraíochtaí neamhrialtasacha agus daoine aonair, ar bhonn áitiúil agus domhanda.

Tríd an Roinn Breisoideachais agus Ardoideachais, Taighde, Nuálaíochta agus Eolaíochta, táthar ag ullmhú anois le haghaidh comhstraitéis a fhorbairt i dtaobh an OFI go 2030.

Mar chéad chéim agus mar chuid de dhréachtú straitéis leantach OFI go 2030, táimid ag dul i gcomhairle leis na príomhpháirtithe leasmhara i raon earnálacha chun a dtuairimí a lorg.

Ba mhian linn do chabhair a fháil maidir le leagan amach na dtosaíochtaí i leith na straitéise nua agus na ngníomhartha ar chóir iad a dhéanamh lena chinntiú go mbainfimid amach ár spriocanna i dtaca leis an OFI go 2030.

Sna céimeanna a leanas, rachfar i ngleic go díreach le pobal na scoile agus leis an mórphobal.

Más mian le d'eagraíochta aighneacht mionsonraithe a dhéanamh maidir leis an OFI go 2030, is féidir é sin a dhéanamh agus fáilte, agus seol í chuig ESD@education.gov.ie nó ESD@defheris.gov.ie roimh Dé Céadaoin 30^ú Meitheamh 2021.

Leagtar amach thíos roinnt ceisteanna a d'fhéadfadh cabhair nó teoir a thabhairt duit agus tú ag déanamh d'aighneachta:

- An gceapann tú gur chóir na príomhréimsí tosaíochta a bheartaítear agus a bhreacriannaítear sa pháipéar seo a bheith mar phríomhfhócas na Straitéise Náisiúnta nua i gcomhair an OFI go 2030?
- Céard iad na réimsí tosaíochta eile, más ann dóibh, a mheasann tú gur chóir iad a shainaithint?
- Ar cheart go n-eiseofaí aon cheann de na réimsí tosaíochta?
- Cad iad na rudaí ar chóir a bheith mar chuspóirí dúinn le baint amach againn i dtaca leis an méid thuas?
- Cad iad na heochairghníomhartha gur féidir a dhéanamh maidir leis na príomhréimse tosaíochta seo a chur chun cinn agus a fhorbairt tuilleadh? Más é do thoil tabhair dúinn trí shampla de ghníomhartha molta i ngach cás.
- I do bharúil, cad é/iad an dúshlán/na dúshláin is mó romhat/romhainn agus tú/muid ag seachadadh spriocanna/cuspóirí OFI?
- An bhfuil tusa nó d'eagraíocht rannpháirteach in aon taighde a bhaineann le OFI nó na SFlanna de chuid na NA? Más amhlaidh go bhfuil, cad é príomhfhócas do thaighde?

Tugtar deis duit do thuairimí a chur in iúl faoin mbealach chun tosaigh sa suirbhé ar féidir teacht air ag: https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/ESD_Survey Déan é sin a chríochnú agus a sheoladh roimh 30^ú Meitheamh.

Aguisín A - Príomhghnóthachtála aitheanta san Athbhreithniú Eatramhach 2018 ar an straitéis reatha OFI

Curaclam Comhtháthú OFI déanta ag an CNCM i ngach forbairt curaclaim nua	Aistear, an chreatlach curaclaim le haghaidh na luathóige lena n-áirítear téamaí na Saorántachta, an Imshaoil, na Folláine, an Ghutha srl.
	An tSraith Shóisearach Nua - Clúdaítear inniúlachtaí EOECA don Inbhuanaitheacht go soiléir (iniúchadh déanta ag CNCM ar an gcuraclaim) laistigh den Chreat (2015) agus trasna sonraíochtaí ábhair.
	Cuimsíonn gearrchúrsa OSSP Saoránacht Dhomhanda, Inbhuanaitheacht, Forbairt Áitiúil agus Dhomhanda agus tionchar ar Athrú Domhanda.
	Le Folláine na Sraithe Sóisearaí, éascaítear an fhoghlaim maidir leis an OFI (trí an OSSP) agus an fhoghlaim faoi choinne OFI (trí tháscairí na folláine).
	Sonraíocht nua don Pholaitíocht agus an tSochaí sa tSraith Shinsearach. Cuimsíonn sonraíochtaí nua maidir le hEolaíocht Talmhaíochta agus Eacnamaíocht an téama Inbhuanaitheacht.
	Tá athbhreithniú ar an tSraith Shinsearach ar siúl faoi láthair
Áiseanna	Tá 250 + áis a bhaineann leis an OFI ar fáil ar thairseach an OFI:
Bailiú Sonraí	Mol sonraí na POS do shonraí SFI na hÉireann ar fáil ag https://irelandsdg.geohive.ie/
	Comhordú bailithe faisnéise ó fhoinsí atá ann cheana féin
	Cuimsítear ceisteanna maidir leis an OFI in Suirbhé ar Scileanna Saoil in 2015 agus 2018 .
Oideachas Múinteoirí	Cuimsíonn na cláir maidir le hOiliúint Tosaigh Múinteoirí eilimintí éigeantacha ar Shaoránacht, cruthaitheacht, cuimsiú agus éagsúlacht.
	Cláir maidir le Forbairt Ghairmiúil Leanúnach do mhúinteoirí a chuireann príomh-phrionsabail OFI chun cinn.
	OFI sa Bhreisoideachas - tuarascáil SOLAS - 360 cúrsa faoin nGeilleagar Glas
	OFI san Ard-oideachas - chuir an tÚdarás um Ard-oideachas in iúl go gcuimsíonn 90 cúrsa fochéime agus iarchéime modúl nó gné éigin den Fhorbairt Inbhuanaithe

Breisoideachas/ Ard-oideachas	Maoiniú €2.1m curtha ar fáil d'Institiúidí Ard-oideachais in 2018 le Forbairt Inbhuanaithe a chur chun cinn
	Maoiniú le haghaidh taighde tiomnaithe do théamaí a bhaineann le SFI
Scoil	Dearadh inbhuanaithe i bhFoirgnimh Scoile
bonneagar	Clár Éifeachtúlachta Fuinnimh agus Aisfheistithe do scoileanna

Aguisín B - Príomhréimsí Tosaíochta agus Gníomhaíochtaí Molta Polasaí: Polasaí a Chur Chun Cinn/Comhleanúnachas Polasaí

Mar a cuireadh in iúl cheana, rinneadh na prionsabail inbhuanaitheachta a chomhtháthú leis an iliomad réimsí den churaclam agus sa phróiseas scrúduithe ar gach leibhéal. Ag forbairt na n-éachtaí seo, ba cheart a bheith ag smaoineamh ar phleanáil agus ailíniú polasaí i dtéarmaí: Bonneagar; beartais laistigh den oideachas ar fud gach ceann de na leibhéil ó na Luathbhlianta go dtí an tArd-oideachas. Ar a bharr seo, ba cheart smaoineamh ar chritéir dhearbhaite cháilíochta a fhorbairt don OFI.

(i) Pleanáil agus ailíniú polasaithe a chinntiú i dtéarmaí

(a) Bonneagar: foirgnimh agus timpeallachtaí eile foghlama ó na luathbhlianta ar aghaidh. Ba cheart d'fhoireann bainistíochta institiúidí foghlama a chinntiú go gcuimsíonn saoráidí agus oibríochtaí prionsabail na hinbhuanaitheachta. D'fhéadfaí, mar shampla, na nithe seo a leanas a chur san áireamh: foirgnimh éighníomhacha fuinnimh, roghanna iompair inbhuanaithe agus sábháilte don fhoireann agus d'fhoghlaimoirí, soláthar táirgí inbhuanaithe a tháirgtear go háitiúil, agus iniúchtaí maidir le hinbhuanaitheacht;

(b) Beartais laistigh de thimpeallachtaí foirmiúla na scoile. Polasaithe a bhaineann le curaclam ag gach leibhéal (teangacha, cultúr, digiteach, srl.). Creat tagartha a sholáthar chun institiúidí oideachais a chumasú chun luachanna an OFI a leabú i misean agus i bhfís éiteas na heagraíochta

(c) Beartais laismuigh den earnáil fhoirmiúil oideachais. Cláir oideachais atá á soláthar ag comhlachtaí, gníomhaireachtaí agus eagraíochtaí (Teagasc, An Chomhairle Oidhreacht, Riarachán Muirí na hÉireann, Uiscebhealaí Éireann, Coimisiún na hÉireann um Chearta an Duine agus Comhionannas Cearta an Duine, SDGanna srl.)

(ii) Crítéir a fhorbairt maidir le deimhniú na cáilíochta san Oideachas um Fhorbairt Inbhuanaithe, lena chinntiú go ndéanann institiúidí oideachais an OFI a leabú ina gclár

chreidiúnaithe agus go ndéanann siad eiseamláirí den dea-chleachtas a fhorbairt (m.sh. lena n-áirítear Oiliúint Tosaigh Múinteoirí).

Oideachas agus Oiliúint: Teagasc, foghlaim agus measúnú

De réir na straitéise reatha OFI, tá prionsabail inbhuanaitheachta curtha isteach ag soláthróirí oideachais agus ag seirbhísí tacaíochta gairmiúla in oideachas múinteoirí ar feadh an chontanaim.

Tá deiseanna ann chun na naisc maidir leis an bhforbairt inbhuanaithe a dhéanamh níos soiléire san fhorbairt ghairmiúil agus sa chleachtas, lena chinntiú go mbíonn feasacht, eolas agus inniúlachtaí foghlaimeoirí mar thoradh air. Tá cur chuige níos spriocdhírithe ag teastáil sna hearnálacha foirmiúla, neamhfhoirmiúla agus seachfhoirmiúla.

Ní mór dúinn polasaithe agus bearta a fhorbairt chun a chinntiú go mbímid ag obair le heagraíochtaí agus gníomhaireachtaí pobail chun naisc a thógáil idir iad seo agus suíomhanna oideachais foirmiúla ar leibhéal áitiúil. Caithfear céimeanna a ghlacadh chun a dheimhniú go bhfuil polasaithe agus bearta straitéiseacha i bhfeidhm trína neartaítear idirghníomhaíocht agus comhoibriú na suíomhanna oideachais foirmiúla agus neamhfhoirmiúla, agus go spreagfar agus go ndéanfar ceiliúradh ar oideachasóirí agus ar fhoghlaimeoirí san áit ar éirigh leo OFI a shníomh ina gcuid teagasc agus foghlama.

D'fhéadfaí é sin a dhéanamh, mar shampla, trí thionscnaimh OFI a aithint mar chuid de na hathbheithnithe ar cháilíocht an oideachais institiúidigh, trí fhóirí ar leibhéal éagsúla srl. Ní mór deiseanna d'oideachasóirí a gcumas chun foghlaimeoirí a mhéadú a shainaitheint agus a chruthú. Ní mór d'oideachasóirí a bheith ina n-éascaitheoirí foghlama a threoraíonn na foghlaimeoirí le bheith mar shaoránaigh ghníomhacha chomh maith le cumarsáidithe agus idirghabhálaithe eolais, scileanna, luachanna agus inniúlachtaí den scoth a chuireann forbairt inbhuanaithe chun cinn as a stuaim féin.

Tá barrthábhacht ag baint le cur chuige na hinstiúide iomláine a ghlacadh, agus le béim a leagan ar an tábhacht agus ar an ngá do scoileanna agus d'institiúidí oideachais eile ag gach leibhéal ón luath-óige go dtí an t-ardoideachas agus an foghlaim ar feadh an tsaoil ina leabaítear an OFI agus prionsabail na hinbhuanaitheachta ar fud gach raon dá fheidhmiú.

Ba cheart timpeallacht idirphlé daonlathach a fheabhsú lena dheimhniú go mbeidh rannpháirtíocht ón scoil/institiúid/bpobal sa plé leis an OFI (lena n-áirítear daltaí, múinteoirí, tuismitheoirí, bainistíocht agus comhlachtaí pátrún).

Oideachasóirí: Forbairt Inniúlachta d'Oideachasóirí agus d'Oiliúnóirí

Rinne soláthróirí oideachais agus seirbhísí tacaíochta gairmiúla na prionsabail inbhuanaitheachta a chomhtháthú san oideachas múinteoirí feadh an chontanaim. Tá deiseanna ann chun na naisc maidir leis an bhforbairt inbhuanaithe a dhéanamh níos soiléire san fhorbairt ghairmiúil agus sa chleachtas, lena chinntiú go mbíonn feasacht, eolas agus inniúlachtaí foghlaimeoirí mar thoradh air. Tá cur chuige níos díri de dhíth ar thógáil na hinniúlachta le haghaidh na n-oideachasóirí sna hearnálacha foirmiúla, neamhfhoirmiúla agus neamhfhoirmeálta.

Ní mór an tuiscint ar an gcaoi a dtarlaíonn gníomhartha bunathraitheacha a léiriú sna cláir um fhorbairt cumais d'oideachasóirí foirmiúla agus neamhfhoirmiúla araon, le go mbeidh siad ar an eolas go hiomlán faoi láidreachtaí agus laigí na gcur chuige oideolaíocha éagsúla a ghlacann siad agus a úsáideann siad. Ní mór d'oideachasóirí a bheith ina n-éascaitheoirí foghlama a threoraíonn na foghlaimeoirí tríd an mbunathrú, chomh maith lena saineolas féin a roinnt go paiteanta.

Dá bhrí sin, ní foláir deiseanna na n-oideachasóirí chun a n-inniúlachtaí a mhéadú a shainathint agus a chruthú, agus an cuspóir a bheadh ann inniúlachtaí forleathana na n-oideachasóirí agus na n-oiliúnaithe a mhéadú chun cláir OFI a shólathar agus a leabú ar bhonn níos éifeachtaí.

Ba chóir machnamh breise a dhéanamh maidir leis an gcaoi a bhféadfaidh oiliúnaithe na bhfoghlaimeoirí deiseanna a chur ar fáil go córasach le haghaidh na foghlama piara-le-piara, áit ar féidir le hoideachasóirí ceannrudaíocha a gcuid eolais a chomhroinnt agus iad ag léiriú conas is féidir OFI a chomhtháthú leis na cleachtais teagaisc laethúil céim ar chéim, agus conas is féidir le hoideachasóirí féin leas a bhaint as an oideolaíocht nuálaíoch chun na foghlaimeoirí a chumhachtú le bheith ina ngníomaithe ar son an athraithe.

Ba cheart smaoineamh faoi conas is féidir dul i ngleic leis na daoine aonair sin a bhfuil freagracht acu maidir leis an inbhuanaitheacht laistigh dá n-eagraíochtaí oibre, lena n-áirítear eagraíochtaí príobháideacha.

Ba cheart tuilleadh forbartha a dhéanamh ar phróisis na Forbartha Gairmiúla Leanúnaí Feabhsaithe (FGLF) a thacaíonn leis an OFI.

Óige: Daoine óga a chumasú agus a spreagadh

Maidir leis an bhforbairt inbhuanaithe agus na próisis ábhartha, is barrthábhachtach an rud é rannpháirtíocht daoine óga agus cruthú gníomhach spásanna faoina choinne seo. Ní mór daoine óga a aithint mar phríomhghníomhaithe chun aghaidh a thabhairt ar dhúshláin na hinbhuanaitheachta agus iad a spreagadh chun páirt a ghlacadh i bpróisis lárnacha chinnteoireachta a bhaineann leis an bhforbairt inbhuanaithe. Tá aigne chruthaitheach nuálaíoch ag daoine óga, agus ba chóir go gcabhródh gníomhaíochtaí a

chruthaítear dóibh i bhforbairt na saintréithe sin. Ba cheart go mbeadh príomhbhéim maidir leis an oideachas atá dírithe ar dhaoine óga ar iad a chumhachtú chun gníomhú taobh amuigh den fhoghlaim agus neamhspleách ar a bpríomhscileanna. Ní mór monatóireacht ghéar a dhéanamh ar threochtaí i measc na ndaoine óga maidir lena bpatrúin iompraíochta agus a luachanna leis an mbealach is fearr a aithint chun leas a bhaint as a gcuid buanna.

Áirítear ar na gníomhartha ar tugadh fúthu sa réimse seo go dtí seo, tá forbairt an Achta um Chairt do Dhaltaí agus Tuismitheoirí, agus éisteacht le tuairim na ndaltaí agus an curaclam a mhúnlú agus athbhreithniú a dhéanamh trína bheith ag obair le hAontas na Mac Léinn Dara Leibhéal Éireannach (ISSU). Tá roinnt rudaí déanta ag RLGO (An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige) chun rannpháirtíocht ghníomhach páistí agus polasaithe á ndéanamh acu a chur chun cinn (e.g. Dáil na nÓg), agus rinneadh roinnt gníomhartha ar leibhéal na scoile freisin. Ní mór dúinn forbairt a dhéanamh orthu agus tuilleadh a dhéanamh chun:

- (i) daltaí a chumhachtú chun a bheith níos rannpháirtí agus a gcuid oideachais a mhúnlú.
- (ii) líonraí a thógáil chun comhoibriú ó na luathbhlianta go dtí an tArdoideachas ar an bhforbairt inbhuanaithe a dheimhniú.
- (iii) feachtas a ardú trí abhcóideacht a dhéanamh ag an aos óg chun cothromas rochtana ar oideachas a éascú do chách.

daltaí a choinneáil páirteach i ngach plé ábhartha ar bhealach ionadaíoch mar phríomhpháirtithe leasmhara.

Ní mór do chinnteoirí agus do bhaill d'institiúidí poiblí agus príobháideacha daoine óga a aithint mar phríomhrannpháirtithe agus mar ghníomhaithe i ngach iarracht a dhéantar leis an bhforbairt inbhuanaithe a chur chun cinn. Ní mór daoine óga, go háirithe, a bheith go hiomlán páirteach agus ar bhealach dáiríre.

Ní mór do chinnteoirí agus do bhaill d'institiúidí poiblí agus príobháideacha daoine óga a aithint mar phríomhrannpháirtithe agus mar ghníomhaithe i ngach iarracht a dhéantar leis an bhforbairt inbhuanaithe a chur chun cinn. Go háirithe, ní mór daoine óga a chur san áireamh go hiomlán ar bhealach dáiríre agus go hionadaíoch chun polasaithe agus cláir a bhaineann leis an oideachas agus leis an bhforbairt inbhuanaithe a dhearadh, a sheachadadh agus a ghrinnbhreathnú a bhaineann leis an oideachas agus leis an bhforbairt inbhuanaithe.

Pobail: Borradh a chur faoi réitigh inbhuanaithe ag leibhéal áitiúil agus ag dul i ngleic leis an mórfhobal

Ní mór dúinn spiorad an fhobail a úsáid chun ár spriocanna a bhaint amach, ní mór dúinn bearta beartais a fhorbairt chun foghlaim bunaithe ar thionscadal agus bunaithe ar réimse

faoi shaincheistean na inbhuanaitheachta sa phobal a spreagadh, ar mhaithe leis sin a bhaint amach. Ag forbairt céimeanna tosaigh ar glacadh leo go dtí seo, ba cheart freisin amharc ar an tuiscint atá sa phobal a chothú agus a fhorbairt óir is sa phobal is mó is dóichí a tharlóidh gníomhartha athraitheacha agus claochlú. Ó tharla go bhfuil dlúthphobail dhaonra an domhain ina gcónaí i gceantair uirbeacha, is straitéis thar a bheith fóna í rialtais áitiúla a chumasú sna ceantair seo, gan neamhaird a thabhairt ar ghéar-riachtanais na bpobal tuaithe. Maidir leis sin, moltar tríd an OFI le haghaidh 2030 de chuid EOECA go gcuirfí i bhfeidhm é ní amháin mar cheann de na réimsí gníomhaíochta tosaíochta ach freisin, agus níos tábhachtaí fós, mar réimse gníomhaíochta tosaíochta eile ar cheart í a ailíniú agus a nascadh go dlúth le cur i bhfeidhm gach réimse eile, go háirithe iad siúd a bhaineann leis an óige.

Ba cheart do sholáthraithe oideachais foirmiúla agus neamhfhoirmiúla a gcláir a chomhordú ionas go dtabharfaidh siad aghaidh ar dhúshlán inbhuanaitheachta áitiúla a bhaineann, ar bhealach comhtháite. D'fhéadfadh ionaid foghlama sa phobal feidhmiú mar mhol don fhoghlaim fad saoil faoin OFI ina bpobail. Ba cheart saoránaigh a spreagadh, agus ba cheart don phobal áitiúil tacú leo chun suim ghníomhach a ghlacadh i bpríomhdhúshlán na hinbhuanaitheachta, scileanna a fhorbairt chun cásanna éagsúla dá bpobal a d'fhéadfadh a bheith ann sa todhchaí a chur i gcomparáid lena chéile, glacadh le luachanna agus dearchtaí a thacaíonn le todhchaí níos inbhuanaithe, aghaidh a thabhairt ar phróisis chinnteoireachta poiblí agus gníomhú mar shaoránaigh fhreagracha.

Caithfidh sé seo a leathnú tuilleadh chuig an mórfhobal agus chuig an tsochaí shibhialta - an spás le haghaidh comhghníomhaíochta bunaithe ar chomhleasanna, cuspóirí agus ar luachanna comhroinnte.

Áirítear le bearta eile a bhféadfaí tabhairt fúthu:

- Tabhairt faoi obair leis na hÚdarás Áitiúla agus úsáid a bhaint as a gcuid struchtúr agus líonraí chun tacú leis an rannpháirtíocht le pobail ag leibhéal áitiúil chun foghlaim agus tuiscint ar na buntáistí a bhaineann le pobail inbhuanaithe, Bailte Slachtmhara srl. a chur chun cinn.
- Caidrimh oibre a chur ar bun agus a fhorbairt le hOifig Inbhuanaitheachta de chuid na Gníomhaireachta Bainistíochta Rialtais Áitiúil (GBRA) agus caidrimh a chothú agus a bhunú le Rannán Páirceanna na nÚdarás Áitiúil.
- Dul i dteagmháil le Seirbhísí Páirceanna Náisiúnta agus Fiadhúlra maidir lena dtionscnaimh / cláir oideachais agus inbhuanaitheachta.

- Cláir atá ann cheana a dhéanamh níos éifeachtaí trí threoracha dea-chleachtais, caighdeáin agus cás-staidéir a fhorbairt agus tríd an monatóireacht, an mheastóireacht agus an taighde leanúnach a dhéanamh.
- Teagmháil a dhéanamh le heagraíochtaí óige áitiúla agus náisiúnta a sholáthraíonn oideachas ina gcuimsítear an fhorbairt inbhuanaithe trí mhodhanna neamhfhoirmiúla.
- Caighdeáin dea-chleachtais don oideachas pobail a fhorbairt agus a chur chun cinn. Beidh na caighdeáin seo mar chuidiú leis an oideachas do sholáthraithe inbhuanaitheachta chun a dtionchar foriomlán a fheabhsú.
- Feabhas a chur ar chláir oideachais phobail agus tionscnaimh a fhorbairt chun acmhainn limistéar cosanta agus láithreáin oidhreacht, zúnna, iarsmalanna agus uisceadáin a thógáil chun an pobal a chur i mbun gníomhaíochtaí atá ag teacht le prionsabail an oideachais maidir leis an inbhuanaitheacht. Is trína bheith ag obair leis na comhlachtaí seo a amharcfar ar na dóigheanna is oiriúnaí chun gníomhaíochtaí oideachais atá ann cheana a fhorbairt de réir an dea-chleachtais san oideachas pobail maidir leis an inbhuanaitheacht, agus déanfar é seo trí líonrú, comhordú agus comhroinnt faisnéise i measc bealaí eile.
- Le forbairt chumais don rialtas áitiúil i gcomhpháirtíocht le comhlachtaí ábhartha, forbrófar tionscnaimh tríd an rialtas áitiúil a chumasú chun dea-cleachtas san oideachas pobail a sholáthar ar son na hinbhuanaitheachta. Beidh an bhéim ar dheiseanna a mhéadú le haghaidh oiliúna agus meantóireachta, rochtain a sholáthar ar chás-staidéir agus acmhainní, agus comhordú agus líonrú.

Aguisín C - 17 Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe na Náisiún Aontaithe

The Sustainable Development Goals

1. Deireadh le Bochtaineacht: Deireadh a chur leis an mBochtaineacht de gach cineál i ngach áit
2. Deireadh le hOcras: Deireadh a chur leis an ocras, slándáil bia agus cothú feabhsaithe a bhaint amach, agus talmhaíocht inbhuanaithe a chur chun cinn
3. Sláinte Mhaith agus Folláine: Saol sláintiúil a chinntiú agus folláine a chur chun cinn do gach duine ag gach aois
4. Oideachas ar Ardchaighdeán: Oideachas cuimsitheach agus cothrom ar ardchaighdeán a chinntiú agus deiseanna foghlama fad saoil a chur chun cinn do chách
5. Comhionannas Inscne: Comhionannas inscne a bhaint amach agus cumhacht a thabhairt do gach bean agus cailín
6. Uisce Glan agus Sláintiúocht: A chinntiú go bhfuil infhaighteacht agus bainistíocht inbhuanaithe uisce agus sláintiúochta ar fáil do chách
7. Fuinneamh Inacmhainne agus Glan: Rochtain ar an bhfuinneamh inacmhainne, iontaofa, inbhuanaithe agus nua-aimseartha a chinntiú do chách
8. Fostaíocht mhaith agus Fás Geilleagrach: Fás geilleagrach inbhuanaithe, uilechuimsitheach agus inbhuanaithe, fostaíocht iomlán táirgiúil, agus obair mhaith a chur chun cinn do chách
9. Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar: Infreastruchtúr láidir a fhorbairt, tionsclaíocht uilechuimsitheach inbhuanaithe a chur chun cinn, agus nuálaíocht a chothú
10. Éagthroime Laghdaithe: An éagthroime a laghdú laistigh agus i measc tíortha
11. Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe: Cathracha agus lonnaithe daonna a dhéanamh cuimsitheach, sábháilte, athléimneach agus inbhuanaithe
12. Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach: Patrúin tomhaltas agus táirgeachta inbhuanaithe a chinntiú
13. Gníomh Aeráide: Gníomh práinneach a ghlacadh chun dul i ngleic leis an athrú aeráide agus a thionchair

14. Saol faoi Thonn: Na haigéin, na farraigí agus na hacmhainní mara a chaomhnú agus a úsáid go hinbhuanaithe le haghaidh forbairt inbhuanaithe
15. An Saol ar Talamh: Úsáid inbhuanaithe éiceachóras talún a chosaint, a athshlánú agus a chur chun cinn, foraoisí a bhainistiú go hinbhuanaithe, dul in aghaidh fairsgingiú fásach agus stop a chur le díghrádú talún agus é a aisiompú, agus stop a chur le caillteanas bithéagsúlachta.
16. Síocháin agus Ceartas, Institiúidí Láidre: Sochaithe síochánta agus uilechuimsitheacha a chur chun cinn d'fhorbairt inbhuanaithe, rochtain ar cheartas a sholáthar do chách agus institiúidí éifeachtacha, cuntasacha agus uilechuimsitheacha a thógáil ar gach leibhéal
17. Comhpháirtíocht le haghaidh na Spriocanna: Na modhanna cur chun feidhme a neartú agus an chomhpháirtíocht dhomhanda um forbairt inbhuanaithe a athbheochan

Aguisín D - SDG 4 - Oideachas ar Ardchaighdeán - agus a Spriocanna

[Plean Náisiúnta Maidir le Cur chun Feidhme SFILéarscáil Beartais](#)

Cuspóir	Straitéis na Roinne Oideachais
SFI 4.1 Faoin mbliain 2030, cinntítear go gcríochnaíonn gach cailín agus gach buachaill an bunoidreachas agus an meánoideachas atá saor in aisce, cothromasach agus ar ardchaighdeán, as a dtiocfaidh torthaí foghlama atá ábhartha agus éifeachtach.	Comhionannas Deiseanna a Sheachadadh i bPleananna Scoileanna An Straitéis Náisiúnta maidir le hOideachas um Fhorbairt Inbhuanaithe in Éirinn 2014-2020
SFI 4.2 Faoin mbliain 2030, cinntítear go bhfuil rochtain ag gach cailín agus ag gach buachaill ar an bhforbairt luathóige, ar an gcúram agus ar an oideachas réamhscoile ionas go mbeidh siad réidh don bhunoidreachas.	An Clár Cúraim agus Oideachais Luath-Óige
SFI 4.3 Faoin mbliain 2030, cinntítear go bhfuil rochtain ag gach cailín agus ag gach buachaill ar an oideachas teicniúil, ar an ngairmoideachas agus ar an oideachas tríú leibhéal, lena n-áirítear an ollscoil.	Straitéis Breisoideachais agus Oiliúna 2014-2019 An Straitéis Náisiúnta don Ard-oideachas go dtí 2030 An Plean Náisiúnta um Chothromas Rochtana ar Ardoideachas 2015-2019 An Straitéis Náisiúnta Scileanna 2025 An Straitéis Náisiúnta maidir le hOideachas um Fhorbairt Inbhuanaithe in Éirinn 2014-2020

SFI 4.4 Faoin mbliain 2030, méadaítear go mór líon na ndaoine óga agus líon na n-aosach a bhfuil scileanna ábhartha acu, lena n-áirítear scileanna teicniúla agus gairme, i gcomhair na fostaíochta, na bpost fiúntach agus na fiontraíochta.	Straitéis Breisoideachais agus Oiliúna 2014-2019 An Straitéis Náisiúnta don Ard-oideachas go dtí 2030 An Plean Náisiúnta um Chothromas Rochtana ar Ardoideachas 2015-2019 An Straitéis Náisiúnta Scileanna 2025 An Straitéis Náisiúnta maidir le hOideachas um Fhorbairt Inbhuanaithe in Éirinn 2014-2020
SFI 4.5 Faoin mbliain 2030, faightear réidh leis na héagothromaíochtaí a bhaineann leis an inscne san oideachas agus cinntítear rochtain chomhromasach ar ghach leibhéal oideachais agus gairmoiliúna do dhaoine leochaileacha, lena n-áirítear daoine faoi mhíchumas, pobail dhúchasacha agus leanaí i gcásanna leochaileachta	An Straitéis Náisiúnta Maidir le hIonchuimsiú Taistealaithe agus Romach 2017-2021 Comhionannas Deiseanna a Sheachadadh sna Scoileanna An Straitéis Náisiúnta Scileanna 2025 An Straitéis Náisiúnta maidir le hOideachas um Fhorbairt Inbhuanaithe in Éirinn 2014-2020
SFI 4.6 Faoin mbliain 2030, cinntítear go mbaineann daoine óga ar fad agus sciar suntasach d'aoisigh, idir fhir agus mhná, an litearthacht agus an uimhearthacht amach.	An Straitéis Náisiúnta Litearthachta agus Uimhearthachta - Litearthacht agus Uimhearthacht don Fhoghlaim agus don Saol 2011-2020 Straitéis Breisoideachais agus Oiliúna 2014-2019 Comhionannas Deiseanna a Sheachadadh i bPleananna Scoileanna An Straitéis Náisiúnta Scileanna 2025 An Straitéis Náisiúnta maidir le hOideachas um Fhorbairt Inbhuanaithe in Éirinn 2014-2020

SFI 4.7 Faoin mbliain 2030, cinntítear go sealbhaíonn na foghlaimeoirí go léir an t-eolas agus na scileanna lena gá chun an fhorbairt inbhuanaithe a chur chun cinn, lena n-áirítear tríd an oideachas um fhorbairt inbhuanaithe agus trí na stíleanna maireachtála, cearta daonna, an comhionannas inscne, cur chun cinn chultúr na síochána agus an neamhfhoréigin, an tsaothránacht dhomhanda agus tuiscint ar an éagsúlacht chultúrtha agus ar ionchur an chultúir don fhorbairt inbhuanaithe.	An Straitéis Náisiúnta maidir le hOideachas um Fhorbairt Inbhuanaithe (OFI) in Éirinn 2014-2020 Cúnamh Éireann um Oideachas Forbartha 2017-2023
SFI 4A Déantar áiseanna oideachais a thógáil agus a uasghrádú atá íogair ó thaobh leanaí, míchumais agus inscne agus ina soláthraítear timpeallachtaí foghlama atá sábháilte, neamh-fhoréigineach, uilechuimsitheach agus éifeachtach do chách.	Plean Gníomhaíochta don Oideachas 2016-2019
SFI 4B Faoin mbliain 2020, déantar líon na scoláireachtaí atá ar fáil a mhéadú go suntasach do thíortha atá i mbéal forbartha, go háirithe na tíortha is lú forbairt, mionstáit oileánda agus tíortha na hAfraice atá i mbéal forbartha, le haghaidh rollaithe san ardoideachas, lena n-áirítear an ghairmoiliúint agus teicneolaíocht faisnéise agus cumarsáide, cláir theicniúla, innealtóireachta agus eolaíochta, i dtíortha forbartha agus i dtíortha eile atá i mbéal forbartha	A Better World - Beartas na hÉireann um Fhorbairt Idirnáisiúnta (Cúnamh Éireann / An Roinn Gnóthaí Eachtracha)
SFI 4 C Faoin mbliain 2030, méadaítear soláthar múinteoirí cáilithe go suntasach, lena n-áirítear tríd an	A Better World - Beartas na hÉireann um Fhorbairt Idirnáisiúnta (Cúnamh Éireann / An Roinn Gnóthaí

gcomhoibriú idirnáisiúnta maidir le hoiliúint múinteoirí i dtíortha i mbéal forbartha, go háirithe na tíortha is lú forbairt agus mionstáit oileánda atá i mbéal forbartha	Eachtracha)
--	-------------

SFlanna eile a bhfuil baint dhíreach acu le OFI

SFI 12.8 Faoin mbliain 2030, a chinntiú go bhfuil an fheasacht agus an ag daoine i ngach aon áit maidir leis an bhforbairt inbhuanaithe agus le stíleanna maireachtála ar aon dul leis an dúlra	Ár dTodhchaí Inbhuanaithe (RCGAC) Plean Gníomhaíochta Náisiúnta um (An Roinn Tithíochta, Pleanála, Pobail agus Rialtais Áitiúil - RTPPRA)
SFI 13.3 Feabhas a chur ar oideachas, ar ardú feasachta agus ar chumas an duine agus ar chumas institiúide maidir le maolú ar athrú aeráide, ar oiriúnú, ar laghdú tionchair agus ar luathrabhadh	Straitéis Náisiúnta maidir leis an Oideachas um Fhorbairt Inbhuanaithe (OFI) 2014-2020 An Plean Náisiúnta um Maolú (RCGAC) An Creat Náisiúnta um Oiriúnú (RCGAC) Seasamh Beartais Náisiúnta maidir le hAthrú Aeráide agus Forbairt Ísealcharbóin (RCGAC)

Aguisín E - Cláir, eagraíochtaí agus tionscnaimh a thacaíonn le seachadadh an OFI

Tá réimse clár OFI ann trína dtugtar tacaíocht don straitéis OFI in Éirinn a sholáthar. Tá sampla ionadaíoch curtha san áireamh againn thíos.

- An clár Bluestar
- Concern
- An Roinn Gnóthaí Eachtracha / Cúnamh Éireann
- Oideachas Forbartha agus Idirchultúrtha (ROFI)
- ECO EOECNA
- An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (GCC)
- Scoileanna Saoránachta Domhanda (CMÉ)
- Scoileanna Glasa agus Campais Ghlasa
- Cumann Oideachais Forbartha na hÉireann (COFÉ) agus a chomhaltaí
- Saolta – Peirspictíochtaí Forbartha (Earnáil an Oideachais Aosaigh agus Phobail)
- Údarás Fuinnimh Inbhuanaithe na hÉireann (ÚFIÉ)
- Trócaire
- Clár Take 1 (BOOÉ)
- Lónra UBUNTU
- Scoileanna Domhanda WorldWise
- Comhairle Náisiúnta na nÓg (CNÓ) Óige 2030

Aguisín F - Gluais Téarmaíochta

FGL	Forbairt Ghairmiúil Leanúnach
OSSP	Oideachas Saoránach Sóisialta agus Polaitiúil
FO	Forbairt Oideachais (For Oid.)
RCAC	An Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide
RLCMLÓ	An Roinn Leanaí, Comhionannais, Míchumais, Lánpháirtíochta agus Óige
RGET	An Roinn Ghnóthaí Eachtracha agus Trádála
An Roinn Breisoideachais agus Ardoideachais, Taighde, Nuálaíochta agus Eolaíochta	
RTPPRA	An Roinn Tithíochta, Pleanála, Pobail agus Rialtais Áitiúil.
RO	An Roinn Oideachais
RFTP	An Roinn Forbartha Tuaithe agus Pobail
OFI	Oideachas um Fhorbairt Inbhuanaithe
BOOÉ	Boird Oideachais agus Oiliúna Éireann
OSD	Oideachas Saoránachta Domhanda
ÚAO	An tÚdarás um Ard-Oideachas
IAO	Institiúidí Ard-Oideachais
COFÉ	Cumann Oideachais Forbartha na hÉireann
CNCM	An Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta
TIBE	Teangacha Iar-Bhunscoile Éireann
SFI	Sprioc Forbartha Inbhuanaithe
OOTG	Oideachas agus Oiliúint Teicneolaíochta agus Gairme
NA	Na Náisiúin Aontaithe
EOECNA	Eagraíocht Oideachais, Eolaíochta agus Chultúir na Náisiún Aontaithe